

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою геології та надр»

1. Мета

Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою геології та надр» розроблено за власної ініціативи з метою врегулювання періодичності здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою геології та надр щодо нових видів користування надрами, встановлених статтею 14 Кодексу України про надра (в редакції Закону № 2805-IX від 01.12.2022).

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами» від 1 грудня 2022 р. № 2805-IX викладено статтю 14 Кодексу України про надра у новій редакції, згідно з якою запроваджено нові види користування надрами, а саме:

геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки, корисних копалин з подальшим видобуванням корисних копалин (промисловою розробкою родовищ);

будівництво та експлуатація підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод, отримання геотермальної енергії (теплової енергії надр), експлуатації підземних споруд, пов'язаної із запобіганням підтопленню навколишнього природного середовища внаслідок закриття шахт;

створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади) (крім нафтогазоносних надр).

Таким чином, з 2023 року надра надаються на нові види користування надрами, періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою геології та надр по яким чинними критеріями ризику не урегульовано.

Також практикою застосування Критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою геології та надр, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 913 (далі – Критерії), встановлено необхідність уточнення та деталізації деяких показників критеріїв, зокрема, що стосуються підземних вод.

Запропоновані проектом акта зміни врегульовують порушені питання.

Згідно з пунктом 2 Перехідних положень до Кодексу України про надра спеціальні дозволи на користування надрами, **видані до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами», є дійсними на строк дії, зазначений у таких спеціальних дозволах на користування надрами**, з урахуванням строків автоматичного продовження строку їх дії відповідно до частин п'ятої і шостої статті 15 цього Кодексу (продовження строку у воєнний час), а також строків продовження строку дії таких спеціальних дозволів на підставі пункту 1 частини першої статті 16-5 цього Кодексу (продовження строку проведення геологічних робіт).

Станом на 05.02.2025 дійсних спеціальних дозволів на користування надрами, наданих з метою, визначеною статтею 14 Кодексу України про надра у редакції до 28.03.2023:

Код	Вид користування надрами	Кількість
100	Геологічне вивчення	94
110	Геологічне вивчення з дослідно-промисловою розробкою родовищ загальнодержавного значення	364
117	Геологічне вивчення з дослідно-промисловою розробкою, з подальшим видобуванням (промислова розробка)	191
120	Геологічне вивчення нафтогазоносних надр з дослідно-промисловою розробкою, з подальшим видобуванням (промислова розробка)	219
125	Геологічне вивчення бурштиноносних надр з дослідно-промисловою розробкою, з подальшим видобуванням (промислова розробка)	69

310	Будівництво та експлуатація підземних споруд	45
320	Створення геологічних територій та об'єктів	12
	Всього	994 (34,9 % від загальної кількості спеціальних дозволів на користування надрами (2852))

Враховуючи наведене, до 2051 року (*крайня дата закінчення строку дії дозволу*) існує потреба в затвердженні критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою геології та надр, по дійсним спеціальним дозволам на користування надрами, **наданим на види користування надрами до 28.03.2023 року.**

Також слід врахувати, що строк дії спеціальних дозволів на користування надрами, наданих до 28.03.2023 року з метою: 1) будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод, або 2) створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади та ін.) **може бути продовжений на аналогічний строк (від 20 до 50 років).**

Басейн річки Рось, розташований на території чотирьох областей: Київської, Вінницької, Житомирської і Черкаської, який має площу - 12750 км².

На обліку Державного водного кадастру у басейні річки Рось перебуває 301 водозабір підземних вод та 420 артезіанських свердловин, за даними Державного реєстру артезіанських свердловин. Також у басейні річки Рось наявні 70 спеціальних дозволів на користування надрами, зокрема, 16 на розробку підземних вод.

За даними перевірок Державного геологічного контролю зазначених 70 спеціальних дозволів на користування надрами, проведених до введення воєнного стану, виявлено порушень по 51 спецдозволу на користування надрами, з них усунули порушення 40 надрокористувачів, вжито додаткових заходів по 11 суб'єктам господарювання у вигляді зупинення дії, припинення дії дозволу у судовому порядку або продовжено термін на усунення порушень.

18.11.2022 року на офіційному веб сайті Президента України 26 236 громадян України підтримали електронну петицію № 22/170066-еп Ковтуна В.К. «Про розробку та здійснення проекту щодо порятунку річки Рось з подальшим використанням його для відновлення водності всіх рік України та їх приток – малих річок».

Президент України у відповіді на згадану петицію повідомив, що підтримуючи проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25.09.2015 № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку, Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 визначено необхідність дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, серед яких, зокрема, є забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією.

Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року є орієнтирами для розроблення проектів прогнозних і програмних документів, проектів нормативно-правових актів з метою **забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів** сталого розвитку України.

У грудні 2022 року Кабінет Міністрів України розпорядженням № 1134-р схвалив Водну стратегію України на період до 2050 року, якою визначив основні засади державної політики у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів. З метою імплементації окремих положень Директиви 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23 жовтня 2000 року Урядом України здійснюється підготовка та впровадження планів управління річковими басейнами.

З огляду на зазначене Президент України звернувся до Прем'єр-міністра України із пропозицією опрацювати порушені в електронній петиції питання з урахуванням, зокрема, статусу України як кандидата на вступ до Європейського Союзу, а також потреби у **забезпеченні екологічної безпеки**, яка є складовою Формули миру України, та вжити відповідних заходів реагування.

На виконання зазначеного Кабінет Міністрів України розпорядженням від 12.07.2024 р. № 648-р затвердив План дій щодо комплексного вирішення проблем басейну річки Рось на 2024-2030 роки, пунктом 40 якого доручено Держекоінспекції, Держгеонадрам, Держгеокадастру та Держрибагентству як органам, які здійснюють заходи державного нагляду (контролю) у відповідних сферах удосконалити механізми здійснення заходів державного нагляду (контролю) за станом водних ресурсів і земель водного фонду щодо діяльності

суб'єктів господарювання у межах басейну річки Рось із урахуванням європейської практики.

В ході розроблення проекту Плану дій щодо комплексного вирішення проблем басейну річки Рось на 2024-2030 роки, у частині удосконалення механізмів здійснення заходів державного нагляду (контролю) обговорювалося питання щодо формування переліку **додаткових** заходів державного нагляду (контролю). Водночас, вважаємо, що заходи державного геологічного контролю мають здійснюватися з урахуванням принципу плановості, періодичності, обґрунтованості та відкритості.

Враховуючи наведене, застосування коефіцієнта до провадженої діяльності щодо суб'єктів господарювання для визначення ступеню ризику від провадженої діяльності з користування надрами у межах басейну річки Рось та відповідно періодичності здійснення **планових** заходів державного нагляду (контролю) Державною службою геології та надр сприятиме досягненню цілей, визначених вказаними вище міжнародними документами, а також дотримання принципу відкритості, прозорості, плановості й системності державного нагляду (контролю).

3. Основні положення проекту акта

Проектом постанови пропонується викласти Критерії у новій редакції, доповнивши їх новими додатками за формою 1 та 2 в частині видів користування надрами, визначених статтею 14 Кодексу України про надра.

Також в проекті постанови уточнюються деякі показники Критеріїв, зокрема, що стосуються підземних вод.

На виконання пункту 40 Плану дій щодо комплексного вирішення проблем басейну річки Рось на 2024-2030 роки (далі – План дій), затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.07.2024 р. № 648-р у проекті змін до Критеріїв визначено, що якщо суб'єкт господарювання здійснює діяльність у межах басейну річки Рось, кількість балів, які застосовуються для визначення ступеню ризику від провадженої діяльності, збільшується на коефіцієнт 1,1.

Зазначені зміни дозволять більше сфокусувати заходи державного нагляду (контролю), які здійснюються Державною службою геології та надр України, на діяльності суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у межах басейну річки Рось, шляхом зменшення періоду для проведення планових заходів державного нагляду (контролю), та удосконалити механізм здійснення заходів державного нагляду (контролю) за станом водних ресурсів і

земель водного фонду щодо діяльності суб'єктів господарювання у межах басейну річки Рось із урахуванням європейської практики.

Критерії розподілені в залежності від:

- виду користування надрами (встановленого в статті 14 Кодексу України про надра)
- групи корисних копалин (вода, тверді, вуглеводні).

Динамічні критерії:

1. Наявність порушень вимог законодавства у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, виявлених під час останньої планової перевірки – **для всіх видів** користування надрами;
2. Строк експлуатації родовища суб'єктом господарювання – для видобування **вуглеводнів**;

Умовно динамічні:

1. Вид корисних копалин, які видобуваються суб'єктом господарювання - для видобування металевих руд, неметалевих корисних копалин, горючих твердих корисних копалин (**можливі зміни у разі внесення змін до законодавства**);

2. Глибина залягання корисних копалин, які видобуваються суб'єктом господарювання - для видобування металевих руд, неметалевих корисних копалин, горючих твердих корисних копалин (після проведення дорозвідки родовища, збільшення глибини та внесення змін до дозволу);

3. Глибина свердловини, яка експлуатується суб'єктом господарювання - для видобування **вуглеводнів** (після буріння нових свердловин та збільшення глибини видобування).

Статичні критерії: Всі інші.

4. Правові аспекти

Кодекс України про надра;

Закон України «Про нафту і газ»;

Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»;

Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 614;

Положення про Державну службу геології та надр України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1174;

Методика розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю), затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 342;

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 липня 2024 року № 648-р.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація акта не потребує фінансування з державного чи місцевого бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект акта не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, функціонування і застосування української мови як державної. У зв'язку з цим позиція уповноважених представників всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування чи відповідних органів місцевого самоврядування, уповноважених представників всеукраїнських профспілок, їх об'єднань та всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців, сфери наукової та науково-технічної діяльності, Уповноваженого із захисту державної мови не потребується.

Проект акта не стосується прав осіб з інвалідністю.

Проект акту з метою забезпечення громадського обговорення розміщений на офіційному вебсайті Держгеонадр <http://www.geo.gov.ua/>.

7. Оцінка відповідності

Проект акта не містить норм, що порушують зобов'язання України у сфері європейської інтеграції.

Проект акта не містить норм, що порушують права та свободи, гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

У проекті акта відсутні положення, які порушують принципи забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

У проекті акта відсутні положення, які містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;

Проект акта не містить положень, які створюють підстави для дискримінації.

8. Прогноз результатів

Очікуваний вплив реалізації проєкту постанови на:

ринкове середовище: не впливає;

забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави: не впливає;

розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад: не буде мати негативного впливу;

ринок праці, рівень зайнятості населення: не впливає;

громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп: не буде мати негативного впливу;

екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема, забруднення утвореними відходами: не буде мати негативного впливу.

Згідно з роз'ясненням Державної регуляторної служби України від 10.07.2018, розміщеному на офіційному веб сайті Державної регуляторної служби України, про віднесення до категорії регуляторних актів проєктів нормативно-правових актів щодо критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю), та необхідності їх погодження з Державною регуляторною службою України, у разі, якщо відповідні проєкти нормативно-правових актів будуть розроблені у повній відповідності з Методикою розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) та не міститимуть будь-яких інших норм регуляторного характеру, такі проєкти можуть не мати ознак регуляторного акта.

Враховуючи наведене, проєкт постанови не є регуляторним актом.

**Голова Державної служби
геології та надр України**

_____ 2025 року

Олег ГОЦИНЕЦЬ